

■ Şəfəq NASİR,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

5 mart 2016

WWW.KASPI.AZ

“Bir müdrik kəlam var ki, dünyaya gör-götür dünyasıdır. Elə bu məqsədlə də 2007-ci ildən bəri artıq beşinci dəfə idi ki, təcrübə mübadiləsi üçün, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin göstərişi ilə respublikamızın müxtəlif şəhər və rayonlarının icra hakimiyyəti başçılarının dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinə qrup halında işgüzar səfərində iştirak edirdim... Öz-özümə düşünürəm: belə səfərlər konkret olaraq bizə nə verir? Əlbəttə, hər şeydən əvvəl, səfərdə olduğumuz ölkələrdə müstəqil dövlətimizin, Azərbaycan adının qürurunu yaşayırıq. Bu ölkələrin xalqları ilə müqayisədə millətimizin əxlaqimənəvi dəyərlərinin kamilliyindən, maddi-mədəni nümunələrimizin zənginliyindən şərəf duyuruq. Başqa millətlərin, xalqların dövlət idarəçiliyindən tutmuş adi

lardan İzanaki ilə İzanami qurunu sudan ayırmaq üçün səmədan göy qurşağı ilə yerə enərək İzanaki özünün nəhəng nizəsini aşağıda köpüklənən burulğana vurur. Vuran kimi də nizəsinin ucundan damcılar səpilir və bu damcılardan da adaların qövsvari silsiləsi yaranır... Və baxana da elə gəlir ki, dağlı-təpəli adaların qövsvari silsiləsi elə bil donmuş damlalardır... Qonşuları bir zamanlar Yaponiyanı “Doğan günəş diyarı” adlandırmışlar. Yaponiya dövlətinin əsası III-IV əsrlərdə qoyulmuşdur. Adı ilk dəfə eramızın 701-ci ilinə aid mənbələrdə çəkilir. Yaponlar öz tarixlərini ən qədim zamanlardan indiki Heysey dövrünə (1989-cu ildən başlayıb) 14 mərhələyə bölmüşlər. Yaponiya dağlıq ölkədir və ərazisinin üçdə birindən istifadə olunur... Ərazisinin böyüklüyünə gö-

yerlərini, istehsal müəssisələrini, mədəni-quruculuq işlərini özündə əks etdirən və Azərbaycan, ingilis dillərində izahlı mətnlə verilmiş bu nümunələr o görüşlərdə ən gözəl məlumat mənbəyi idi”.

Nəşrin üç dildə - yaponca, ingiliscə və rusca verilmiş kifayət qədər geniş və dolğun rezümesində qeyd olunur ki, N.Nəcəfoğlunun “Eşitdiyim və gördüyüm Yaponiya” kitabı, bir tərəfdən, dünyada, o cümlədən, Şərqi aləmində əsrlərlə tarixi olan, müstəsna əhəmiyyətə malik səfərnəmələrlə, səyahətnəmələrlə səsləşir. Digər tərəfdən isə, məzmun zənginliyi, forma münasibliyi, oxunaqlılığı, müəllif ustalığı baxımından, son dövrdə yol qeydləri janrında yazılmış ən maraqlı əsərlərlə bir sırada dayanır. Müəllif qeyd edir ki, illərdən bəri maraq göstərdiyi Yaponiya barədə, yapon xalqının həyatı, mədəniyyəti, ədəbiyyatı haqqında

zəhmət və əmək, ölkəmiz haqqında çox az məlumatlıdır və ya ümumiyyətlə anlayışları yoxdur. Əlbəttə, belə səfərlərlə Asiyanın bu uzaq, dünyanın isə inkişaf etmiş ölkəsində də xalqımız, vətənimiz haqqında, az da olsa, təsəvvür yaratmağa çox böyük ehtiyac var. Əhəmiyyəti isə, şəxsiz ki, böyükdür”.

Müəllifin qeydlərindən məlum olur ki, səfər proqramının optimallığı, əlverişliliyi, nəzərdə tutulan çoxsaylı görüşlər və gəzintilər Yaponiya və yaponlar haqqında bilgiləri artırmağa və genişləndirməyə, təəsüratları gücləndirməyə imkan yaradıb.

Səfər hər nə qədər maraqlı da keçsə, doğma vətənə dönməkdən misilsiz sevinci və qürur hissi keçirən N.Nəcəfoğlu bu hisslərini qələmə alarkən əsl yazıçıya xas ustalıq və səmimiyyət nümayiş etdirib:

Yaponiyaya bir kitablıq baxış

Novruz Nəcəfoğlunun “Eşitdiyim və gördüyüm Yaponiya” kitabında gündoğan ölkə ilə bağlı səfər təəsüratları

məişətinə öyrəniləsi, əxz edilməsi nə varsa, necə dəyərlər, ağılımıza, yaddaşımıza nəqş olunanların altından bir qırmızı xətt çəkirik. Adı bir daş da daş üstündə öz yerinə düşübsə, bizim yerlər üçün yararlıdırsa, fərqi nə varib işimizdə tətbiq ediriksə, bu da bir qazancımız, qənimətimiz olur...”

Bu fikirlər Azərbaycan ictimai və ədəbi mühitində özünəməxsus yeri olan yazıçı Novruz Nəcəfoğlunun (Novruzov) yeni çapdan çıxmış “Eşitdiyim və gördüyüm Yaponiya” kitabındandır. Kitab müəllifin 2014-cü ilin may-iyun aylarında, bir qrup həmkarı ilə bərabər, Gündoğan ölkəyə 10 günlük səfərindən yaranan təəsüratları əsasında qələmə alınıb.

Səfər ərəfəsinə təsadüf edən və əslində, Yaponiya təəsüratlarına bir növ açar rolu oynayan maraqlı bir məqam yazıçının qələmində uğurlu ifadəsini tapıb:

“Bu uzaq səfərə yola düşməzdən bir gün əvvəl yazıçı dostum Aydın Tağıyev Xalq yazıçısı Elçinin orta əsr yapon şairlərinin rus dilindən doğma dilimizə çevirərək tərtib etdiyi, 1979-cu ildə nəşr olunmuş “Nərgizin bircə ləçəyi” adlı kitabı, necə dəyərlər, yolda vaxtı qısaltmaq üçün mənə vermişdi... ...Yolboyu elə bu kitablə ünsiyyətdəyəm. Bizim bayatılara, məntiqi duyumu, fəlsəfi yükü adamın düşüncələrini elə uçduğumuz təyyarə kimi qanadlarına alıb aparan Şərqi məşhur rübailərinə bənzər Yapon “hayku”ları çox maraqlıdır... Yığcam, lakonik, fəlsəfi baxımdan isə çox dərin olan bu yaradıcılıq nümunələri olduqca silqətli və düşündürücüdür”.

Yaponiyanın tarixi keçmişinə nəzər yetirən müəllif bu ölkənin coğrafi mövqeyi, dövlət quruluşu və digər mövzulardan da söz açır:

“Yaponiya üzərindən uçarkən ilk əvvəl bu ölkənin yaranması haqqında qədim əfsanəni xatırlayıram... Bu əfsanəyə görə, allah-

rə Avropa ölkələrindən yalnız Fransa, İsveçrə və İspaniyadan geri qalır... Dövlət quruluşu konstitusiyalı monarxiyadır. İndiki monarx Akihito Yaponiyanın 125-ci imperatorudur”.

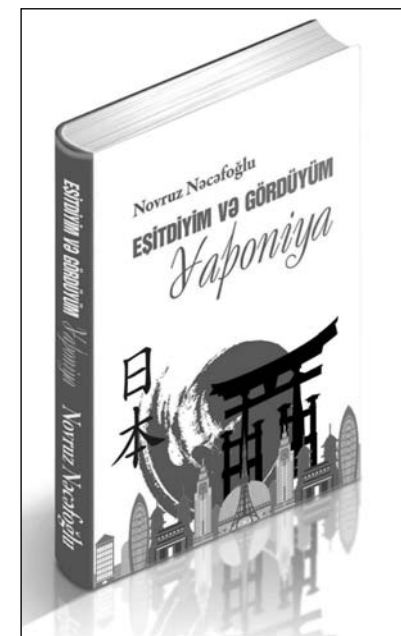
Müstəqil Azərbaycanla Yaponiya arasında rəsmi-diplomatik münasibətlərin, əməkdaşlığın tarixindən söz açan N.Nəcəfoğlu bununla bağlı bir çox önəmli məqamları oxucuların diqqətinə çatdırır:

“Yaponiya Azərbaycan Respublikası ilə dost ölkədir və respublikamızın müstəqilliyini tanıyan ilk ölkələrdəndir (28 dekabr 1991-ci il). Yaponiya ilə diplomatik münasibətlərimiz 1992-ci ilin sentyabr ayından yaranırsa da, əməkdaşlığın əsası Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Ulu öndərimiz Cənubi Qafqaz ölkələrindən ilk dövlət başçısıdır ki, 1998-ci ilin fevral ayının 24-dən 28-nə kimi Yaponiyada rəsmi səfərdə olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev də 2006-cı ilin mart ayının 7-dən 10-dək Yaponiyaya rəsmi səfər etmişdir. Yaponiyanın respublikamızda səfirliyi 2000-ci ilin yanvar ayının 21-dən, Azərbaycan Respublikasının Yaponiyada səfirliyi isə 2005-ci ilin 30 oktyabrından fəaliyyət göstərir...”

Təbii ki, səfər iştirakçılarının qarşısındakı ən mühüm məqsədlərdən biri Yaponiyada Azərbaycan həqiqətlərini mümkün qədər təbliğ etmək, yaponlarda azərbaycanlılarla bağlı layiqli təsəvvür yaratmaq olub: “Onu da deyim ki, əgər səfərqabağı, Prezident Administrasiyasının tövsiyəsi əsasında, ölkəmiz, bölgələrimiz haqqında hazırlanmış fotoalbomlar, bukletlər olmasaydı, bu görüşlərimiz zamanı nəzərdə tutulan qısa vaxt ərzində biz icra başçılarının da rəhbərlik etdiyimiz rayonlar haqqında ətraflı məlumat vermək imkanımız olmazdı. Ölkəmizin ayrı-ayrı rayonlarını, onların görməli tarixi

indiyədək eşitdikləri və oxuduqları əsasında formalaşmış ümumi təsəvvürü bu səfər sayəsində həm xeyli konkretləşib, həm də daha dolğun, aydın şəkli alıb. Gündoğan ölkənin tarixinə, mifiki və gerçək keçmişinə ekskurs edən müəllif, həm bu barədə, həm də Yaponiyanın coğrafi mövqeyi, dövlət quruluşu və digər mövzularda diqqətçəkən bilgilərə yer verir. N.Nəcəfoğlu oxucusuna müstəqil Azərbaycanla Yaponiya arasında rəsmi-diplomatik münasibətlərin, əməkdaşlığın tarixi haqqında yığcam, ancaq kifayət qədər dolğun xülasə çatdırır.

Azərbaycanda Yaponiya və yaponlara, Gündoğan ölkədə isə Odalar Yurdu və azərbaycanlılara aid təsəvvürlərə də yer ayıran N.Nəcəfoğlu, ilk baxışda adi, sadə görünərsə də, əslində, olduqca səmimi, gerçəkçi ştrixləri önə çəkir, eyni zamanda, belə bir vəsilləylə bu səfərin əhəmiyyətini yenidən ifadə edir: “...Bizlərdə Yaponiya haqqında məlumatı olmayan az adam tapılar, ya da heç olmaz. Uşaqlarımız isə lap kiçik yaşlarından maraqlı, min bir əyləncəli oyuncaqları ilə bu ölkəyə “səyahət” edirlər. Məktəb yaşlarında isə təhsil prosesində adalardan ibarət olan bu ölkəyə coğrafi ərazisinin qeyri-adiyinə görə valeh olurlar. Yeniyetmələr üçün bəzən bu yerlər lap tapmacaya da bənzəyir. Yaponiya deyiləndə samurayları da yada salanlar olur. Əksəriyyətimiz etibarlılığına görə tərifləyib həvəslə məişətimizdə işlətdiyimiz əşyalara, yaxşı maşın həvəskarlarının “yapon istehsalıdır” - deyə oxşaya-oxşaya qoyduğu növbəti avtomobillərə, dəliqanlılar da əsasən samuraylara görə Yaponiyanı, demək olar ki, qiyabi tanıyır. Eyni zamanda sahib olduqları yaradıcılıq məziyyətlərinə görə hər kəs yapon insanına bir sirr kimi baxır. Təsəvvürlərdə bu xalq sanki planetimizin insanları arasında fərqli bir varlıq təsirini bağışlayır. Adı yaponların isə əksəriyyəti bi-

“...Bütün yolçuluqlarımız xeyrliyə! Biz də 10 günün yolçuluğunu beləcə başa vurduq. Deyir, kişinin gedəcəyi min yer olsa da, qalacağı bir yer var. O da dünyaya gəldiyi, gözünü açanda gördüyü doğma ocaqdır ki, sonralar böyüyüb vətən adlı bir torpaq olur. Və o torpaqdan uzaqlarda olanda uzaq yolu yaxın edib doğma mənzilə tələsirik... Vətən torpağına ayaq basanda mənə qarşılayan doğmalarım, əzizlərimlə yanaşı mənə elə gəlirdi ki, yollar da üzümə gülümşədi: Vətənə gətirən yollar...”

Qeyd edək ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzinin nəşri olan kitabın elmi məsləhətçisi tarix üzrə fəlsəfə doktoru, II dərəcəli Dövlət müşaviri Hüseyn Mövsümov, nəşri Səlim Babullaoğlu, redaktoru Seyfəddin Hüseynlidir. Nəşrin rezümesini yaponcaya professor Sinyiti Murata, ingilis dilinə professor Cavanşir Yusifli, ruscaya isə Əməkdar jurnalist Əli Səidov çevirib. Kitabın əvvəlində Azərbaycanın Yaponiyadakı səfiri Gürsel İsmayilzadənin və Yaponiyanın Azərbaycandakı səfiri Tsuquo Takahaşinin nəşrlə bağlı fikirlərini əks etdirən məktubları verilib. Səfir G.İsmayilzadənin məktubunda belə bir fikir önə çəkilib ki, N.Nəcəfoğlunun sözügedən əsəri Yaponiyanın, yapon xalqının həyatının bir sıra görünməyən tərəflərinin Azərbaycan insanına daha bədii və estetik tərzdə çatdırılması baxımından olduqca əhəmiyyətlidir: “Qələmə aldığı bu maraqlı və dolğun əsərə görə Novruz müəllimi səmimi qəlbdən təbrik edir və fəaliyyətində ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram”. Səfir T.Takahaşinin məktubunda isə bu fikir leytmotiv təsiri bağışlayır: “Zənnimcə, bu kitab Yaponiya-Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafına kömək edəcək”.